

Forfatter: Holberg, Ludvig

Titel: Epistola 341

Citation: Holberg, Ludvig: "Epistola 341", i Holberg, Ludvig: *Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret*, udg. af F. J. Billeskov Jansen, Rosenkilde og Bagger, 1969-1971, s. 213.
Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-holb11val-shoot-workid66537/facsimile.pdf> (tilgået 23. april 2024)

Anvendt udgave: Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret

mod det heele menneskelige Kiøn. Her behøves derfor andre Prøver til at bestyrke denne Lærdom. Prøven maa giøres uden for saadanne Lav udi almindelige Societeter og Stæder; og meener jeg, at den allerede haver været gjort. Historien kand derpaa vise mange Exempler, og den sunde Fornuft lærer, at faa Mennesker skye Synder, som de holde for at blive ustraffede, eller ey at høre under verdslig Øvrigheds Jurisdiction: Erfarenhed viser og, at det er ikkun en prægtig Talemaade at øve Dyder alleene af Kierlighed til Dyder, og at skye Laster alleene fordi de ere Laster. Saadanne Talemaader ere ligesaa ilde grundede, som de Stoiske, der sige, at et Menneske kand skille sig ved alle Affecter, det er, aflade at være Menneske. Jeg forbliver etc.

EPISTOLA CCCXLI.

Til **

Naar dyr Tiid kommer i et Land, eller Skatter paalegges, besværges sig ingen derover meere end de, som have mindst Aarsag til at klynke. De meest Klynkende ere Kiøbmænd, Kræmmere, alle Haandverks-Folk, Viin- og Øll-Tappere, item alle de, som leve af deres Arbejde og daglige Næring. Erfarenhed viser dog, at Tidernes Vanskelighed, og de almindelige Byrder trykke dem ikke nær saa meget, som andre, der dog mindst klage: Thi de vide at indemnisere sig, og at tilstoppe de Hull, som slige Byrder og Vanskeligheder foraarsage, men som andre maa lade staae aabne. En Kiøbmand siger, at han i slige Tider ikke kand sælge sine Vare for det gamle Kiøb; en Kræmmer setter højere Priis paa hver Alen Klæde; en Arbejder vil have større Løn; en Procurator siger, at han kand ikke komme ud med de sædvanlige Salarier, og en Musicant sælger ingen Menuet meer efter det gamle Torve-Kiøb: Saa at hvad som tabes paa een Side, vindes igien paa en

anden, og hvad, som udgives med een Haand, tages igien med en anden Haand. At de besværge sig meere end andre over de almindelige Byrder, tilskriver jeg deres Politique, hvorved de søge, for at undgaae deres Medborgeres Jalousie, at indbilde dem, at de almindelige Byrder trykke deres saavel som andres Skuldre. Det mærkeligste herved er dette, at den Priis, som udi slige vanskelige Tider settes paa Løn, Arbeyde og Varer, bliver gemeenligen ved Tidernes Forandring staaende, saa at de ofte profitere af de Coniuncturer, som trykke andre. Thi, naar Forhøjelsen paa Varer og Arbejde een Gang er skeed, bliver den stedse ved: Thi faa examinere den rette Aarsag; den Kiøbende tænker, at Prisen er billig, naar den er i Aar, som den var i Fior, og Sælgeren tager sig vel vare at tale om Tidernes Forandring, hvorved en nye Epochæ bør settes i Handel. De, som ingen Næring bruge, men som leve alleene af deres Renter og aarlige visse Indkomster, lide alleene udi saadanne Tider. De Klagemaale, som Proprietarier og Bønder føre over dyr Tiid og Misvæxt, ere af samme Beskaffenhed: Thi det er ikke de, som sælge Landets Producter, der lide, men Almuen, som kiøber dem. En almindelig Lande-Misvæxt, naar den er ikke alt for stor, beriger heller, end ødelegger en Landmand: Thi det er udi vanskelige Tider, at deres Plov ret drives, og at de bøde paa de Hull, som frugtbare Aaringer formedelst Varernes Forringelse have forarsaget. Naar derfor en Landmand sukker over almindelig Misvæxt, er det Suk, som ikke kand komme af Hiertet, med mindre man holder for, at Medlidenhed over Almuen og Kiøbstæd-Folk, som dyrt maa tilkiøbe sig deres Varer, saadanne Sukke udpresser; hvilket er vanskeligt at troe. Jeg siger, at almindelig Lande-Misvæxt, haver saadan Virkning; thi det er alleene særdeeles Misvæxt, som skeer udi een eller anden Province, eller paa eet eller andet Gods i Særdeleshed, som trykker en Landmand, og bringer ham paa Knæe: Thi i saa Maade høster og sælger han slet tillige, og kand paa Torvet ikke erstatte, hvad han taber i sin Lade. Man

seer heraf, at de fleeste, som meest klage over Tiderne, have mindst Aarsag til Klagemaal: Hvorudover fornuftige Folk, som see dybere ind udi Sagerne end andre, ofte ansee Klynken som Tegn til Velstand, og derimod holde for, at de, som skryde og tale prægtigst om deres Velstand, ere meest udi Klemme. Thi Erfarenhed lærer ogsaa, at, naar een søger om Assistance og Penge-Laan, begynder han gemeenligen at præludere om sin Velstand. Jeg forbliver etc.

EPISTOLA CCCL.

Til **

Min Herre skriver, at han med Fornøjelse haver læset den ham tilskikkede Grønlands Beskrivelse. Han siger: At Skriftet burde have meere Afgang, saasom det indeholder rare og hidindtil ubekiendte Ting, og man deraf kand vise, hvorledes Religion og Moralitet med Tiden reent kand forgaae iblandt Folk, saa at ikke ringeste Levninger kand blive tilbage. Man veed, at Landet for nogle 100 Aar siden haver været besøget af Norske Folk og Christne, men man finder ikke mindste Tegn enten af Religion, Sprog eller Norske Sædvaner. Der menes vel, at de nu værende Grønlænder ere alle de ældste Landets Beboere, og at de Norske Colonier ere enten med Rod udryddede eller alle reent uddøde. Men det synes vanskeligt at troe. Det synes riimeligere, at de sidste ankomne have mænget sig med de ældste Indbyggere, saa at de ere blevne til eet Folk, og at ved saadan Sammenblanding, Sprog, Religion og alt andet af de Norske ankomne ved Tidens Længde er forglemt, hvorpaa haves adskillige Exempler i Historien. Vist nok er det, at de nu værende Grønlænder ere heel upolerede, grove og vankundige, men man haver fundet hos adskillige Nationer, i sær udi Africa og America en større Immoralitet og Vankundighed. Min Herre anseer det som